

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Етика бізнесу» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки ЗВО СВО «Бакалавр» спеціальності 073 «Менеджмент».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є загальні закономірності та особливості формування, функціонування та розвитку персоналу організації.

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення навчальної дисципліни базується на знаннях, отриманих при вивченні навчальної дисципліни «Етика ділового спілкування», «Електронна комерція», «Конфліктологія», «Менеджмент», «Офісний менеджмент», «Психологія», «Психологія управління», «Самоменеджмент», «Українська мова (за професійним спрямуванням)», а також є базою для вивчення навчальних дисциплін «Адміністративний менеджмент», «Комунікативний менеджмент», «Маркетинг», «Менеджмент-консалтинг», «Мотиваційний менеджмент», «Операційний менеджмент», «Організаційна культура», «Реклама і рекламна діяльність аграрних підприємств», «Управління персоналом»

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Етика бізнесу» є : дати знання про моральні вимоги до стосунків ділових людей, про сучасні технологічні вимоги до основних форм ділового спілкування – бесід і переговорів, службових нарад тощо; про моральні принципи, норми і правила ділового етикету.

1.2. Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Етика бізнесу» є теоретична та практична підготовка студентів з питань:

- отримання комплексу знань про предмет і специфіку етики бізнесу;
- ознайомлення з основними підходами й концепціями етики бізнесу;
- ознайомлення з міжнародними принципами етики бізнесу;
- вивчення стану вітчизняної ділової культури й тенденцій її розвитку;
- ознайомлення здобувачів вищої освіти з основами корпоративної культури й корпоративної етики;
- отримання навичок ведення переговорів із діловими партнерами;
- сприяння засвоєнню основних правил ділового спілкування та етикету;
- забезпечення інформацією про норми ділової поведінки, прийняті в міжнародній діловій спільноті.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-наукової програми у здобувачів вищої освіти має бути сформовані наступні елементи компетентності :

знання:

- сутність моралі і моральні основи поведінки в діловому спілкуванні;
- історію становлення етики та етикету ділового спілкування;
- основні принципи етики ділового спілкування;
- основи ділового спілкування і його різні види;
- правила службової, управлінської, професійної етики ділових відносин;
- правила ділового спілкування, прийняті в сучасному діловому співтоваристві, їх цінність і призначення.

вміння :

- орієнтуватися в різних ситуаціях макро - і мікроетиці ділового спілкування;
- вбачати гуманістичний сенс етики ділового спілкування як основи моральної регуляції ділової поведінки та спілкування;
- чітко формулювати основні моральні якості особистості ділової людини;
- використовувати технології етики та етикету ділових відносин у практиці ділового спілкування;
- встановлювати ділові контакти на основі усвідомлення соціальної відповідальності бізнесу.

способи мислення: розкриття відносин між предметами, виявлення зв'язків відділення їх від випадкових збігів за допомогою наочно-дієвого та словесно-логічного мислення мислення

професійні, світоглядні і громадянські якості:

- культура етико-ділового мислення й поведінки;
- цілеспрямовано використовувати багатий арсенал методів, вимог, технологій, прийнятих в його майбутній професійній діяльності;
- аналіз процесів ділового життя і конфліктних ситуацій;
- мистецтво вирішення професійних завдань з урахуванням моральної цінності людської особистості.

морально-етичні цінності: уважність, чуйність, чемне ставлення до людей, інтелігентність; здатність здійснювати ефективні міжособистісні комунікації; здатність до постійного удосконалення емоційних здібностей як інструменту розвитку у майбутніх фахівців навичок управління на індивідуальному, міжособистісному та груповому рівнях.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин – 5 кредитів ЄКТС навчання.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Етика бізнесу як навчальна дисципліна

Об'єкт та предмет навчальної дисципліни «Етика бізнесу», її завдання. Сучасні погляди на місце етики у бізнесі. Професійні етичні кодекси. Етичні вимоги до менеджера. Службова етика.

Тема 2. Історія та принципи ділового етикету

Правові, моральні норми. Базування традицій, звичок і звичаїв на ділових нормах моралі та права. Історія становлення етикету. Різновиди етикету. Сутність та зміст ділового етикету. Принципи ділового етикету.

Тема 3. Сутність і структура процесу ділового спілкування

Сприйняття та оцінка партнерами один одного. Психологічна характеристика партнера. Обмін інформацією у спілкуванні. Вербальні й невербальні канали зв'язку. Організація взаємодії ділових партнерів.

Тема 4. Форми ділового спілкування

Критерії культури усної мови. Проведення ділової бесіди та її аналіз. Особливості ведення ділової розмови по телефону. Специфіка роботи через перекладача. Ділове спілкування з журналістами. Особливості публічного виступу по радіо та на телебаченні. Організація та проведення нарад. Виступ на бізнес-зборах. Ведення ділової документації.

Тема 5. Критика та її етичні аспекти

Етичні порушення в процесі критики, що зустрічаються в діловому житті. Неприємні психологічні наслідки етичних норм тією особою, котра критикує. Рекомендації для тих, хто критикує, і тих, кого критикують. Роль етичної сторони критики в повсякденному діловому житті. Послаблення етичних порушень значущості критичних зауважень.

Тема 6. Норми етикету при організації виставок, ярмарків

Функції та задачі виставок, ярмарків, вплив на розвиток ділових відносин. Специфіка етичних вимог до ділових стосунків, що встановлюються на виставках та ярмарках. Підґрунтя для етичних порушень в ході виставок і ярмарків, а також супроводжуваних заходів. Специфіка роботи співробітників, які готують виставку. Особливості етичного характеру у взаємостосунках між організаторами та відвідувачами виставок. Специфіка

взаємостосунків із випадковими відвідувачами виставок. Етичні вимоги до рекламної сторони функціонування виставки.

Тема 7. Організація презентацій: норми етикету

Роль презентації в діловому житті. Етичні вимоги до проведення презентації. Можливі етичні порушення в ході проведення презентації. Види презентацій у залежності від поставлених перед ними цілей. Головна мета презентації. Можливі помилки під час проведення презентації. Доцільність гумору під час виголошення промови

Тема 8. Привітання, представлення, титулування

Особливості привітання залежно від статі, віку, рангу. Критерії відмінностей пріоритетів у привітаннях і представленнях сучасного ділового життя. Фактори, що впливають на процедуру привітання, представлення й титулування в повсякденній діловій практиці. Титули та титулування. Залежність титулів від ієрархічного становища в організації. Основні труднощі анонімного титулування, що практикуються у вітчизняній діловій практиці. Принципи анонімного титулування. Основні тенденції змін у сучасній системі привітання, представлення та титулування.

Тема 9. Ділові прийоми

Класифікація ділових прийомів, їх організація та проведення. Формальні та неформальні ділові прийоми. Правила сервіровки столу. Подарунки, сувеніри, квіти у ділових відносинах.

Тема 10. Візитівка в діловому житті

Історичний розвиток до форми й змісту візитівки. Візитівка як інструмент ділового спілкування. Форми використання візитівок у повсякденній діловій практиці. Правила вручення й отримання візитівок. Останні нові види візитівок. Перспективи використання візитівок в майбутньому. Вплив мережі Інтернету на різновиди, форми й практичне використання візитівок.

Тема 11. Сувеніри та подарунки в діловій сфері

Основні функції сувенірів і подарунків у діловій сфері. Основні вимоги до підбору та вручення подарунків у службовій сфері. Вартість подарунка як етичний критерій. Тенденції розвитку процесів піднесення подарунків у сучасному діловому світі. Відмінності при врученні подарунків як одному співробітникові, так і фірмі в цілому. Практичні рекомендації щодо вручення подарунка шефу з приводу ювілею.

Тема 12. Імідж

Поняття імідж та репутація. Іміджологія, іміджмейкери. Створення позитивного іміджу. Імідж ділового чоловіка: одяг, манери, набуття необхідних якостей. Імідж ділової жінки: необхідні поради. Майстер-план по створенню іміджу корпорації. Основні елементи корпоративного іміджу. Помилки, що можуть призвести до втрати іміджу.

Тема 13. Одяг і манери ділового чоловіка

Взаємозалежність між зовнішнім виглядом ділового чоловіка та його успіхом в бізнесі. Характерні риси зовнішнього вигляду й манер сучасного ділового чоловіка. Неприпустимі речі в діловому одязі сучасного бізнесмена. Принципи формування гардеробу сучасного ділового чоловіка. Характерні особливості фактури й кольору тканин для чоловічого ділового одягу.

Тема 14. Одяг і зовнішній вигляд ділової жінки

Історія розвитку вимог до жіночого ділового одягу. Характерні особливості сучасного жіночого ділового костюма. Основні вимоги до кольору, фактури, поєднання тканин, аксесуарів, прикрас тощо в одязі ділової жінки, в тому числі й верхнього одягу. Вплив аксесуарів, прикрас, зачіски, макіяжу на зовнішній вигляд ділової жінки. Перспектива змін вимог до одягу та манер ділової жінки.

Тема 15. Національні особливості етики бізнесу

Культурні відмінності у міжнародному бізнесі. Етикет національного прапора. Національні особливості етики бізнесу в Україні. Етика бізнесу в Європі (Велика Британія, Франція, Німеччина, Іспанія, Італія). Специфіка етики бізнесу у Північній Америці (США, Канада). Особливості національного етикету в азійських державах (Китай, Японія, арабський світ). Національні традиції та їх значення у діловому спілкуванні.

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Бралатан В. П. Професійна етика [Електронний ресурс] / Бралатан В. П., Гуцаленко Л. В., Зdirко Н. Г. – К. : ЦУЛ, 2011. – 252 с. – Режим доступу : http://moodle.nati.org.ua/pluginfile.php/14930/mod_resource/content/1/bralatan_v_p_gucalenko_l_v_ta_in_profesiina_etika.pdf
2. Етика ділового спілкування : [Електронний ресурс] / Гриценко Т. Б., Гриценко С. П., Іщенко Т. Д., Мельничук Т. Ф., Чуприк Н. В., Анохіна Л. П. / за редакцією Т. Б. Гриценко, Т. Д. Іщенко, Т. Ф. Мельничук. – К. : Центр учбової літератури, 2007 – 344 с. – Режим доступу : http://shron.chtyvo.org.ua/Hrytsenko_TV/Etyka_dilovocho_splukuvannia.pdf.
3. Етика ділового спілкування : [Навч. метод. посіб. для студ. ВНЗ.] / Харченко С. Я., Краснова Н. П., Юрків Я. І.; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. – Луганськ. : Вид-во ДЗ ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2012. – 507 с.
4. Кубрак О. В. Етика ділового та повсякденного спілкування : [Навч. посіб. з етикету для студ.] О. В. Кубрак. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2002. – 208 с.
5. Палеха Ю. І. Етика ділових відносин [Електронний ресурс] / Ю. І. Палеха. – К. : Кондор, 2007. – 325 с. – Режим доступу : http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI/KONDOR1/CD/ETUKA_DV.pdf.
6. Прищак М. Д. Етика та психологія ділових відносин [Електронний ресурс] / [Лесько О. Й., Прищак М. Д., Залюбська О. Б. та ін.], О. Й. Лесько. – Вінниця. : ВНТУ, 2011. – 309 с. – Режим доступу : <http://posibnyku.vntu.edu.ua/etika/index.html>.
6. Статінова Н. П. Етика бізнесу [Електронний ресурс] / Н. П. Статінова, С. Г. Радченко. – К. : КНТЕУ, 2001. – 280 с. – Режим доступу : http://epidruchniki.com/book/8_Etika_biznesy.html.
7. Тимошенко Н. Л. Корпоративна культура. Діловий етикет [Електронний ресурс] / Н. Л. Тимошенко. – К. : Знання, 2006. – 391 с. – Режим доступу : <http://westudents.com.ua/knigi/197-korporativna-kultura-dloviy-etiket-timoshenko-nl.html>.
8. Чмут Т. К. Етика ділового спілкування : [Навч. посіб. – 5-те вид., стер.] / Т. К. Чмут, Г. Л. Чайка. – К. : Выкар, 2006. – 223 с.

Допоміжна

1. Бороздина Г. В. Психологія делового общения : [Учеб. пособ.] / Г. В. Бороздина. – М : ИНФРА-М, 2000. – 224 с.

2. Конфліктологія : [Навч. посіб.] / За заг. ред. В. М. Петюха, Л. В. Торгової / Ємельяненко Л. М., Петюх В. М., Торгова Л. В., Гриненко А. М. Конфліктологія. – К.: КНЕУ, 2003. – 315 с.
3. Конфліктологія : [Підруч. для студ. вищ. навч. закл. юридич. спец.] / Л. М. Герасіна, М. І. Панов, Н. П. Осіпова та ін.; За ред. професорів Л. М. Герасіної та М. І. Панова. – Харків: Право, 2002. – 256 с.
4. Лавриненко В. І. Психологія і етика делового об'язування : [Учеб. пособ.] / В. І. Лавриненко. – К.: ЮНИТИ, 2000. – 248 с.
5. Ложкин Г. В. Практическая психология конфликта: [Учеб. пособ.] / Ложкин Г. В., Пьякель Н. И. – К.: МАУП, 2002. – 256 с.
6. Лозниця В. С. Психологія менеджменту : [Навч. посіб.] / В. С. Лозниця. – К.: ТОВ «УВПК»Екс об», 2000. – 512 с.
7. Лукашевич Н. П. Теория и практика самоменеджмента : [Учеб. пособ. – 2-е изд., испр.] / Н. П. Лукашевич. – К.: МАУП, 2002. – 360 с.
8. Нагаєв В. М. Конфліктологія : [Курс лекцій (модульний варіант) : навч. посіб.] / В. М. Нагаєв. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 198 с.
9. Пасинок В. Г. Основи культури мовлення : [Електрон. навч. посіб.] / В. Г. Пасинок. – К.: Центр навчальної літератури, 2012. – 184 с. – Режим доступу : http://cul.com.ua/preview/osn_kult_movlenn.pdf.
10. Пірен М. І. Конфліктологія : [Підруч.] / М. І. Пірен. – МАУП, 2003. – 360 с.
11. Примуш М. В. Конфліктологія : [Електрон. навч. посіб.] / М. В. Примуш. – К.: ВД «Професіонал», 2006. – 288 с. – Режим доступу : <http://studentam.net.ua/content/view/10626/86/>.
12. Семенов А. К. Етика менеджмента : [Учеб. пособ. – 2-е изд.] / А. К. Семенов, Е. Л. Маслова. – М.: Издат.-торг. Корпорация «Дашков и К», 2007. – 272 с.
13. Скібіцька Л. І. Конфліктологія : [Навч. посіб.] / Л. І. Скібіцька. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 384 с.
14. Стахів М. Український комунікативний етикет : [Навч.- метод. посіб.] / М. Стахів. – К.: Знання, 2008. – 245 с.
15. Стернин И. А. Практическая риторика : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / И. А. Стернин. – 5-е изд., стер. – М.: Издательский центр «Академия», 2008. – 272 с.

Інформаційні ресурси

1. Інтернет-портал для управлінців Менеджмент.com.ua [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.management.com.ua/about.php>
2. Сайт електронної бібліотеки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.info-library.com.ua/books-text-2031.html>.
3. Сайт онлайн – бібліотеки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ualib.com.ua/br_2031.html.
4. Сайт бібліотеки on-line [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lib.studentu.org.ua/index.php?do=static&page=men>.
5. Бібліотека Тернопільського національного економічного університету [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://library.tneu.edu.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=897:2012-03-14-07-04-15&catid=28:2011-11-24-10-53-00.
6. Електронне видання «Діловий вісник» - виробничо-практичний журнал Торгово-промислової палати України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ucci.org.ua/synopsis/dv/aboutdv.ua.html>.
7. Електронне видання журналу «Контракти» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://archive.kontrakty.ua/>.
8. Електронне видання популярного ділового журналу «Мир денег» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mirdeneg.com/>.
9. Єдине повне офіційне періодичне видання нормативно-правових актів України:

Офіційний вісник України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ovu.com.ua/>.

10. Електронне видання журналу «Персонал» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://personal.in.ua/>.

11. Електронне видання «Business Week» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.businessweek.com/>.

12. Електронне видання «Stern» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.stern.de/>.

13. Електронне видання «Focus»: <http://www.focus.de/>.

14. Електронне видання «Paris Match» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.parismatch.com/Actu-Match/Environnement/>.